

ART-History, **De massacultuur** **in de tweede helft van de** **twintigste eeuw**

Online

Voorwoord

In dit zesde deel van de *ART-History*-reeks leer je over de westerse kunst en cultuur in de tweede helft van de twintigste eeuw. De massamedia maken dat ontwikkelingen zich razendsnel verspreiden. Bovendien is de drempel naar kunst nog nooit zo laag geweest. Afbeeldingen, filmpjes en geluidsfragmenten illustreren wat er in de tekst beschreven wordt.

Massacultuur is thematisch en per discipline geordend. In deze uitgave worden de disciplines bouwkunst, beeldende kunst, film, design, muziek, drama en dans behandeld. Iedere discipline en elk hoofdstuk eindigen met een samenvattende In het kort-tekst. Kernbegrippen en namen van belangrijke personen staan vetgedrukt, zodat ze meteen in het oog springen. Je vindt de begrippen terug in de [begrippenlijst](#). Personen staan in het [namenregister](#). Ook kun je de belangrijkste kunstwerken uit deze periode terugvinden in het [overzicht van kunstwerken](#). De informatie uit het [tekstblok](#) kun je toepassen bij de vragen van het [vragenblok](#).

Via de menubalk aan de linkerkant van je scherm kun je door de uitgave navigeren. Door op een afbeelding te klikken, kun je deze vergroten en volledig bekijken. Soms zie je pijltjes naast een afbeelding staan. Daarmee kun je een volgende afbeelding of filmpje bekijken terwijl je op dezelfde pagina blijft. Helemaal onderaan elke pagina kun je naar de vorige of volgende pagina doorklikken.

ART-History, De massacultuur in de tweede helft van de twintigste eeuw

Online

i Voorwoord

2 Tekstblok >

3 Vragenblok >

Tekstblok

1 Inleiding >

2 Sterren en idolen >

3 Subculturen >

4 Multicultureel >

5 Kunst of kitsch >

6 Multidisciplinair >

Begrippenlijst

Werken

Personen

1 Inleiding

Ontstaan

De consumptiemaatschappij

Jeugdcultuur

Een kleine wereld

De media-industrie

Hoge en lage kunst

Anything goes

Hanson, *Supermarket shopper* (1970).

i Voorwoord

2 Tekstblok >

3 Vragenblok >

Kindsterren

Kinderen die jonger zijn dan zestien en optreden als zanger of acteur heten kindsterren. Kinderen die optreden zijn vertederend en ontroerend. Ze werken sterk op het gemoed van kijkers, iets waar producenten handig gebruik van maken. In het verleden werden kinderen gezien als minivolwassenen. Dat de vader van Mozart met hem al langs alle belangrijke Europese hoven trok om hem op te laten treden toen hij nog een klein kind was, vond destijds iedereen normaal. Dat is niet meer het geval. Voor kindsterren gelden tegenwoordig een aantal regels. Om ze te behoeden voor werkgevers en voor te ambitieuze ouders. Tegenwoordig zien we kinderen als kinderen, met hun eigen rechten. Het is voortdurend een gevecht wat belangrijker is: de ontwikkeling van hun talent of de tijd krijgen een kind te mogen zijn. Emma **Watson** (1990) was elf jaar toen ze het personage van Hermione Granger speelde in de eerste *Harry Potter*-film. In die rol maakte ze in tien jaar tijd acht films. Welke impact zou dit op haar gehad hebben?

Emma Watson, promotiefoto (2002).

In het kort

- De verschillende kunstvormen gaan steeds meer in elkaar op. In het theater is zelfs sprake van een **totaalconcept**, waarbij muziek, zang, dans, kostuums, decor en drama onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Techniek neemt in de producties een steeds grotere rol in. Dit geldt ook voor andere kunstvormen. De technische ontwikkelingen beïnvloeden de kunst op tot dan toe ongekende schaal.
- Theater en musical: Musical is bij uitstek **totaaltheater**. Alle disciplines komen hier bij elkaar. Waren de thema's eerst vooral luchtig, later pakken regisseurs ook serieuzere onderwerpen op. Een tweede verandering is dat spelers zelf dansen en zingen. Als derde verandering is de samenwerking met componisten en choreografen te noemen. Bekende namen zijn Leonard **Bernstein**, Andrew Lloyd **Webber** en Jerome **Robbins**. Populaire musicals zijn *The Lion King* en in Nederland *Soldaat van Oranje*. Een aantal musicals is verfilmd.
- Film – techniek: Omdat het maken van een film duur is, moet de kans op succes zo groot mogelijk zijn. Onder meer daarom worden films gemaakt via een beproefd concept. De manier om een verhaal te vertellen ligt vast in de **aristotelische dramastructuur**. Ook voor opnametechnieken en montage gelden regels. Veel films worden niet meer volledig 'live' opgenomen, de beelden worden deels ook met de computer gemaakt. Een veelgebruikte techniek is **CGI (Computer Generated Imagery)**. Deze techniek wordt ook gebruikt bij het maken van animatiefilms.
- Film – genres: Naast de grote Hollywoodproducties worden
 - Dans: De choreograaf Merce **Cunningham** werkt samen met verschillende kunstenaars en componisten. Ook hij gebruikt de techniek; hij schrijft zijn choreografieën met een computerprogramma. Cunningham laat muziek als basis voor de dans los. Zijn dansen zijn niet strak geregisseerd, toeval staat centraal in zijn werk.
 - Videokunst: Deze relatief jonge kunstvorm hangt nauw samen met technische vernieuwingen. Kunstenaars willen met hun werk geen verhaal vertellen, maar hun publiek verwarren. Waar kijken ze naar? Nam June **Paik** zoekt contact met zijn publiek en maakt installaties waarbij het publiek kan reageren en kan meedoen met wat het ziet. Bill **Viola** toont zijn werk op enorme installaties op meerdere schermen.
 - Videoclips: Om hun muziek te promoten nemen artiesten vaak een clip op. Soms lijken deze clips op kleine speelfilms. De scènes sluiten aan op het ritme van de muziek. Als de muziek uptempo is, levert dit snelle beeldwisselingen op. Hiermee beïnvloedt de clip de speelfilm, ook in speelfilms volgen beelden elkaar steeds sneller op. Clips worden uitgezonden door muziekgenders als **MTV** en **TMF**. Je kunt ook zelf je filmpje op **YouTube** zetten.
 - Games: Ook in de games heeft de techniek een enorme vlucht gemaakt. Het is niet alleen een miljardenindustrie geworden, maar zelfs een kunstvorm. Speciaal opgeleide designers en technici houden zich met de ontwikkeling van games bezig. Met **RPG (Role Playing Games)** kies je je eigen karakter en word je zelf deel van het spel. Technische mogelijkheden als

Blok 2 Vermenging heden en verleden

Baz Luhrmann, *Romeo and Juliet*, fragment (1996).

Bekijk de video.

Baz Luhrmann heeft geen boodschap aan een correcte weergave van het verleden. Hij plaatste het drama *Romeo and Juliet* in het heden in de Amerikaanse stad Verona Beach. Er ontstaat een postmoderne mix van heden en verleden.

1. Hoe wordt deze bereikt? Noem twee voorbeelden.

Het thema van Romeo en Julia bleek voor Luhrmann in zowel inhoudelijk als commercieel opzicht een goede keuze.

2. Waarom is het thema van Romeo en Julia een goede keuze wat de inhoud betreft?

3. Waarom is het thema van Romeo en Julia ook commercieel een goede keuze?

Niet alleen qua setting brengt Luhrmann het verhaal uit het verleden naar het heden. Ook qua filmische vormgeving wordt het verhaal op een eigentijdse manier gebracht.

4. Noem drie manieren waarop hij dat doet.

De opening van de film doet enerzijds komisch aan, maar heeft anderzijds ook een dreigend karakter.

5. Geef voor beide aspecten een voorbeeld uit het fragment.

Luhrmanns interpretatie van het oude thema van Shakespeare wordt door sommigen uitgelegd als oneerbiedig en respectloos naar het verleden en de kunstenaar. Anderen zien het eerder als een eerbetoon.

6. Wat is jouw mening? Beargumenteer je antwoord.

i Voorwoord

2 Tekstblok >

3 Vragenblok >

Blok 5 Protestsongs

Bob Dylan, *A Hard Rain's A-Gonna Fall* (1963).

Brontekst

A Hard Rain's A-Gonna Fall (fragment)

Oh where have you been, my blue eyed son?
Where have you been, my darling young one?
I've stumbled on the side of twelve misty mountains
Walked and I've crawled on six crooked highways
Stepped in the middle of seven sad forests
Been out in front of a dozen dead oceans
I've been ten thousand miles in a mouth of a graveyard

It's a hard and it's a hard and it's a hard and it's a hard
And it's a hard rain's a gonna fall

Oh what did you see, my blue eyed son?
What did you see, my darling young one?
I saw a newborn baby with wild wolves around it
I saw a highway of diamonds with nobody on it

Beluister het fragment en lees de brontekst.

De zanger Bob Dylan werd ongekend populair met zijn liedjes die in de oude traditie van de Amerikaanse singer-songwriter vallen. De jukebox is een machine die grammofoonplaten kan afspelen. De spelers stonden in snackbars en café's opgesteld. Met een munt, via een muntautomaat, kon je zo muziek afspelen.

1. Leg uit waarom Dylan "*the first poet of the juke boxes*" (de eerste dichter van de jukeboxes) wordt genoemd.

Dylan werd in de jaren zestig erg populair bij jongeren.

2. Geef drie argumenten waarom Dylan de jongeren in de jaren zestig aansprak.

Bekijk video 1.

Dit is een protestsong van Pete Seeger.

3. Geef drie redenen waarom de protestsong als middel om te protesteren effectief is.

De muzikale begeleiding van de protestsongs van Dylan en Seeger is vrij eenvoudig.

4. Geef daarvoor een verklaring.

Bekijk video 2.

Singer-songwritermuziek is ook nu nog steeds populair. Het genre trekt zich weinig aan van alle veranderende modes in de popmuziek. Er worden zelfs wedstrijden georganiseerd voor de beste singer-songwriter van het moment.

5. Leg uit waarom deze singer-songwritermuziek populair blijft bij het publiek.